

ACC. NR M. 8930 : / - // .

Landskap: Skåne Upptecknat av: Amanda Åkesson
Härad: Bjäre Adress: Vejby, Vejbyslätt
Socken: Barkåkra Berättat av: Densamma
Uppteckningsår: 1943 Född år 1883 i Barkåkra.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stad av och bord.

Ullma M. 7840B.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne Upptecknat av: Amanda Åkesson
 Härad: Bjäre Adress: Yegby Yegby skäll
 Socken: Barkåkra Berättat av: Amanda Åkesson
 Uppteckningsår: 1943 Född år 1883 i Barkåkra

M. 78 A+B

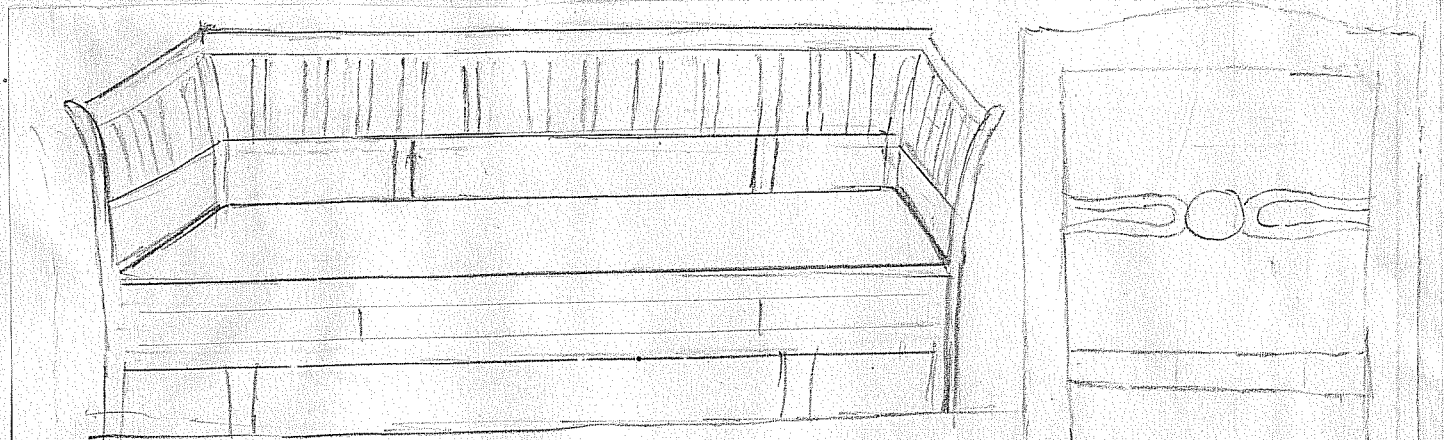
Om gamla möbler.

Medföljande skiss visar utseende och möblering i en bondgård på 1800-talets mitt i Bjäre härad. Man kom först in i förstugan (förstuan). Öfver dörrarna till denna var mestadels i två halvor, delade på så vis att medan den största halvan var stängt den öfre kunde vara öppen. Från förstugan kom man in i storstugan (Stora stua). Här var inredningen följande. Som de allra flesta boningshus var byggda i Öst- - väst hade man så vid södra långväggen väggfasta bänkar. Strax innan för dörren var en kortbänk, det var drängarnas plats, så under förstuen en långbänk och så åter en kortbänk.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 8930:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hemgjord soffa.

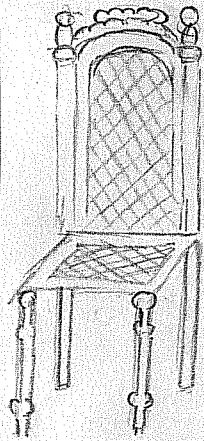

Fig. 1.

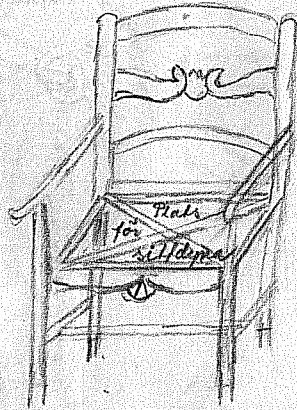

Fig. 2. LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

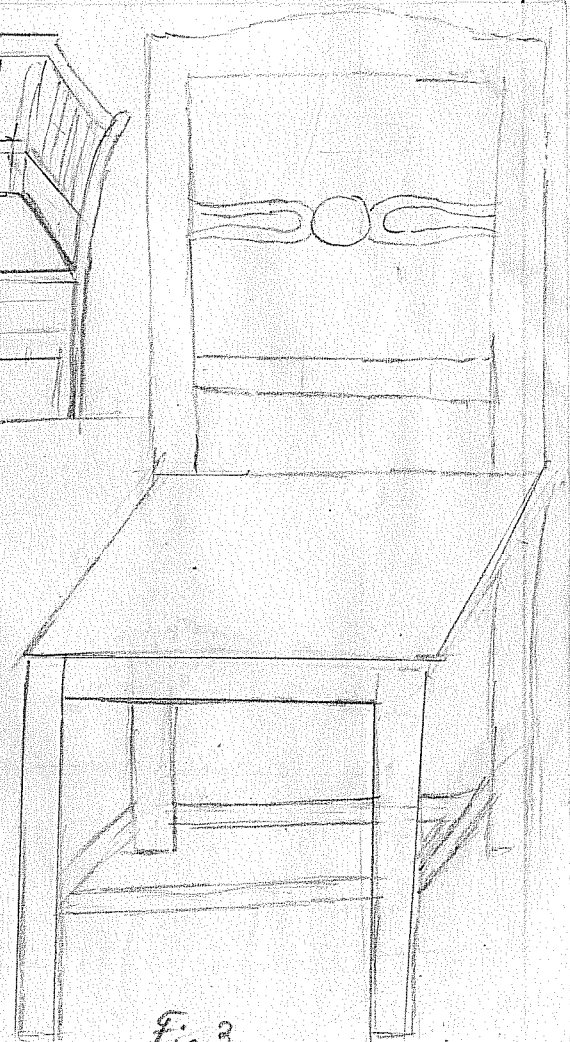

Fig. 3.

2/

Demna sistnämnda bänke var husfadens plats.
I hörnet där ovan hade ett väggfast ^{högryggs} hönskäps
sin plats. Målet i blått eller grönt samit med
röda tullpaner. I motsatta hörnet inman för dörren
hade pipa nyllan sin plats. Där brukade finnas
många långskaftade pipor också Tobakschateller.
Fram för bänkarna stod ett långt bord,
utseende som fig. 9. Både bänkarna och bord
var vitskurade men vid naggider beuddes
över bänkarna sörjala ylletygatycker i
konströnad desse kallades för gömme.
På bordet lades en hemvärd drällsduk. Om
någon en vanlig vardag på besök och skulle
na teaktering lades ej duk på hela bordet
utan endast en smal linne duk fram för
gästen. Dessa linne dukar voro frätade vid ena
kottändan i vackra mönster och kallades för
trejer. Så återvände vi till husfadens plats

3)

Därintill var döran som ledde ut till köket.
Vid sidan om döran var plats för en stol, en
s. k. fufars stol, liksom fig. 2. dock endast med
tre ben. En sådan stol finnes kvar nä-
re en gård. Bredvid stolen var den stora utläggs-
ugnens (onen) denna var av järn och med avbild-
ningar av Sakkt. Görans strid med draken
eller också med en s. k. kejsarbild.
Vid andra sidan om ugnen var en bänk
ganska bred så den gägnades som sovrätt.
Denna bänk kallades onbänk. Under
fönstret vid andra väggen var plats för bord
och ett par stolar. Bordet av avlängt utan
någon lös skiva men med en låda mitt under
att draga ut på långsidan. Stolarna vara
kongjorda spissen utvisar ett par sådana
typer. Armstolarna vara gjorda med lös
stoppad sitt. Sittdynan var stoppad med virrbast

4/

ACC. N:R M. 8930:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och klädt med rödlakanväv. Jag var själv
en sådan gammal atak. På den andra väggen
hade sängen sin plats. Det var en s. k. stölp-
säng, vid en kort ändan var ett skåps inre
och fram till fanns spålsken som kunde helt
dragas ihop. Dessa voro blånartig linnenväv,
framför ugnen hade en ganska lång pall
sin plats. Denne kallades näi i bygn för skammel
men i byarna användes för tavol. Ordet skammel
användes ännu istället för dörrtröskel.
Jag har sett i en gård ovanligt många dörrtrösklar
men dessa voro då lösa så de kunde flyttas
åt sidan. Framför ugnen uppe under bjälken
i taket var fast satt en bylla. Den var avsedd
att sitta upp mat på isbjörmerhet. Triodes
astarna ha ännu i värmen. En sådan bylla
kallades för fjäl. Istället för det lilla bordet
hade ofta stölpben sin plats där.

Ett bond.kamm var ju väven uppställd nästan
 året om. Från stora stua ledde en dörr ut
 i stora kuset, lilla kus eller kammeret som det
 också kallades. Här stod en långsäng vari
 förvarades kammets sängkläder. Den som g
 användes idagligt bruk. Det vittnade om
 kusets välmåga när sängen fullt uppbäddad
 med ullduvor och pudror (putor.) och ett
 vackert Fäcke i konstnärlig brodd över
 ett sådant Fäcke kallades Tjappad.
 Ett klädskåp en byrå och ett bord junte stals
 funnas i detta rum. Västa rum som sträckt
 sig över hela byggnadens bredd kallades för
 Stora kus. Här hade ett par stora skåp
 sin plats och så kistorna vari förvarades
 linne och yllevävnader. 1800 talets kista
 var ett högt välvt lock ofta järnbeslaget
 1700 talets kista var lägre lock.

Yag var själv en kista varpå står årtalet 1841
men det ser nästan ut som den vore ändå äldre
då man kan skymta äldre målning inunder.
I stora hus fanns även ett bad antingen
ett långbad eller också ett lämnbad
detta senare var ett solvägt bad med låda
inunder som drogs ut mot kortändan. Vid
sidorna vore med gångjärn fastsatta
skivor (lämnar) som kunde fällas upp
med hjälp av två stödben som gingsvikars,
med båda lämnarna uppslagna var
badet ganska långt. Hängjorda stolar
stodo i sad under fönstren. Om gardiner
vore uppsatta vore desse då endast en liten
kort tvånggardin. S. k. långgardiner kom
långt senare i bruk. Ofta fanns dörr från
stora hus ut i förtugan dock ej alltid. I förtuga
var uppgång till vinden / loftet /

7/

Från stora stua kom man ut i köket (Kökenet)
Här var det öppna spis och här lade man ved i
ugnen i stora stua. Öven bakugnen (bageronen)
eldades ripp från köket. Ett bord och några
hyllor på väggen var också inredningen
hyllorna kallades parahyllor och användes
till att sätta upp tallriken o. d. på. Disktrasan
kallades för karalase. En låda för ved och
förr fanns också (Tälåda.) Från köket gick en
dörr till spiskammaren och en dörr till kökets huset.
Detta senare rummet brukade vara sig kamare.
Golvet i köket var antingen jordgolv eller
belagt med kullerstenar. Golven i rummen
var trägolv vitskrade och bestrodda med
sjösand. På den öppna spisen i köket lagades
maten grytan sattes på en tre fot hög vaxduk
och eldades. Lådan vid trätt köket väntet i en
stör koppa kittet på den öppna spisen.

I början på 80 talet började man plöcka ut de
väggfaste bänkbänor, långbordet fick sin plats
i spiskammaren. Höga hörnsåp som räckte från
golv till tak beställdes hos någon snickare ävenså
bord. Hörnsåpet (Hörneskastet) var avdelat
på mitten så det bildade en vacker båge
mellan övre och nedre delen. Bordet var
ett bäddbord. Ombänken togs även ut
och ersattes med en hemgjord soffa av den
typ ungefär som nedföljande skiss visar.
En vanlig trärens långsäng fick ersätta
stolpa sängen, men den så länge duggade
de hemgjorda stolarna. Sparlakan över
sängen användes ännu dock på annat vis
än förut. En träställning (Sänga krona) sattes
upp på vägen ovan sängen däröver lades
så ett långt stycke hemvävt rött eller blå-
vittigt tyg så det någode ner vid sängens

9/

båda kortändan. På dagen bukedes sängen slås ihop och bäddas upp och ett vackert täcke av ylle vävt i rödlakan eller annan konstvävd bäddes över. Det dröjde dock ej så länge förrän de höga Björneskroon blev vasserade. Stället sattes in en stor fyrkantig skänk försedd med två lådor upp till. Lämna bordet hade dock sin gamla plats framför fönstret. Men började våra trasor att belägga golven med. Långgardiner väntades upp för fönstret och krukväxter fingo sin plats i karmen. Något in på det nya sekel kom åter ett nytt mode. Då ersattes skänken med buffe, ett matbord med två skivor fick bytas ut mot lämna bordet. Sängen fick vika för en stappad soffa. Simmelbunsmattor lades på golvet. Stolar och små bord fick ju också bytas. Också ser nu matrummet ut i varje händstuga den gamla stora stuan. Dess förinnan

10)

ACC. N:R M. 8930:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hade även förändring spett med stora kus.
Kistorna hade flyttats upp på vinden (loftet), de
stora skåpen hade någon snickare ändrat om
så att en stort skåp blivit två smala det ena
användes som limmeskåp det andra ett på gångtåles
i. Sådana skåp kallades pedestaler. Höga byråer
hade sin plats i stället för kistorna. Dessutom var även
hempgjorda och hade många lådor fem-sex stycken
Mitt i rummet fink var ett stort runt bord plats
Det bestod av två halvor. I bland varo bena
sörvade men lika ofta raka. Små runda
s. k. fönster bord under fönstren, färdig köpta
pinnestolar och en finare soffa samt en gung-
stol, så var förändringen gjord och nu kallas
det g. för stora kus ritan för salen. Det
rummets bordet i salen prydes ofta med en
stor virkad duk eller också med någon
antik skabel.

Sådana möbler som soffan och stolarna
fig 2 och 3. Tillverkades av någon bysantinsk
sådana finns när gott om. En mycket antikt
målning var Erik Pålsson i Förelöp. Han
dog för ett par år sedan över mitta år gammal.
Stolen som fig 1 visar är äresmöt av annat
slag. Träverket är polerat. Rygg och sits är av
stättad votting. Den är inköpt på en auktion
på Gungbyholmens gård. Förstör socken för
en familj-sektion är sedan då auktion hölls
efter patron Selbyter. Av de sex stolar som
då köptes finns endast en kvar. Den jag nu
lyckats få varit. Armatolen fig 2. Den jag
själv. Den andra stolen och soffan är pro-
på det mest vanliga mönstret och modellen.
Angående dukar på bordet var det först på nitrotan
som man började lägga vadduk på bordet. Det var
ofta gännen som hade sådana namn från England.